

Metodická část

Zdroj dat

Hlavním zdrojem dat o mzdách a platech ve zdravotnictví uváděných v této publikaci je **strukturální mzdová statistika**, která se provádí dle příslušného nařízení ve všech zemích EU¹. Speciální zpracování dat za vybrané zaměstnance ve zdravotnictví z tohoto datového zdroje je dostupné od roku 2012.

Strukturální mzdová statistika slouží primárně k pravidelnému monitorování výdělkové úrovně a pracovní doby zaměstnanců v Česku podle sféry jejich odměňování. **Cílem** je také poskytnout podrobné informace o mzdách v jednotlivých **zaměstnáních** vymezených podle mezinárodní **Klasifikace zaměstnání ISCO**. *Podrobné vymezení zdravotnických pracovníků podle této klasifikace je uvedeno v následující části.*

Strukturální mzdová statistika **se odlišuje** od ostatních mzdových zjišťování, a to v několika směrech. Především jsou zde přímo sledovány mzdy a platy **jednotlivých zaměstnanců** a nikoli celkové objemy na úrovni podniků či organizací. Jsou podrobně zjišťovány složky hrubého výdělku a také důležité **personální údaje** o zaměstnanci jako např. pohlaví, věk, občanství nebo nejvyšší dokončené vzdělání.

Strukturální mzdová statistika vychází z dat **Informací a statistik o průměrném výdělku (ISPV)**, který v sobě slučuje údaje získané z **Informačního systému o platu a služebním příjmu**, tj. administrativního zdroje Ministerstva financí plošně pokrývající **platovou sféru**² a z **Výběrového čtvrtletního šetření o průměrném výdělku** Ministerstva práce a sociálních věcí (MPSV), které pokrývá **mzdovou sféru**³.

V rámci ISPV se do **mzdové sféry zařazují ekonomické subjekty**, které **odměňují mzdou** podle § 109, odst. 2 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů. V případě sledovaných zdravotnických zařízení do této skupiny spadají všechna **soukromá zdravotnická zařízení**, a dále **krajské a městské nemocnice** právní formy **akciová společnost** nebo **společnost s ručením omezeným**.

Ekonomické subjekty, které přísluší do **platové sféry**, **odměňují platem** podle § 109, odst. 3 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů. V případě zdravotnictví sem spadají zdravotnická zařízení přímo řízená ministerstvem zdravotnictví (např. **fakultní nemocnice, psychiatrické nemocnice a specializované zdravotnické ústavy**) nebo **příspěvkové organizace krajů či měst**.

Kromě speciálního zpracování dat za zdravotnické pracovníky ze strukturální mzdové statistiky byly v publikaci využity i údaje o mzdách a platech vybraných zaměstnanců ve zdravotnictví, které jsou veřejně dostupné z výše uvedeného systému **Informací a statistik o průměrném výdělku (ISPV)**, který spravuje MPSV ČR, a to samostatně za platovou a mzdovou sféru.

UPOZORNĚNÍ: Průměrná mzda a medián mezd lékařů mohou být ovlivněny tím, že část lékařů zaměstnaných v soukromé sféře může mít vedle relativně nízké mzdy i podíl na zisku ordinace, kterou (spolu)vlastní, či odměny z dohod. Podrobněji viz kapitola *Upozornění důležitá pro správnou interpretaci publikovaných údajů*.

Důležité odkazy na statistiky ČSÚ, ÚZIS ČR a MPSV z oblasti zdravotnictví a trhu práce:

- **Statistika zdravotnictví ČSÚ:** <https://csu.gov.cz/zdravi>
- **Statistika zdravotnictví ÚZIS ČR:** <https://www.uzis.cz/>
- **Statistika trhu práce ČSÚ:** <https://csu.gov.cz/trh-prace>
- **Statistika trhu práce MPSV:** <https://www.mpsv.cz/web/cz/statistiky-trhu-prace>
- **Strukturální mzdová statistika ČSÚ:** <https://csu.gov.cz/produkty/struktura-mezd-zamestnancu-2023>
- **ISPV:** <https://www.ispv.cz/>

¹ https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/earn_ses_main_esms.htm#quality_mgmnt

² <https://www.mfcr.cz/cs/ministerstvo/informacni-systemy/is-o-platech>

³ https://csu.gov.cz/vykazy/ispv-mpsv-v-1-04-ctvrtletni-setreni-o-prumernem-vydelku_psz_2023

Vymezení zdravotnických pracovníků podle Klasifikace zaměstnání

Pro vymezení zdravotnických pracovníků byla použita **Klasifikace zaměstnání (CZ-ISCO)**, která se používá v rámci strukturální mzdové statistiky. Tato klasifikace odpovídá mezinárodnímu standardu Mezinárodní organizace práce **ISCO-08 (International Standard Classification of Occupations)**.

Zaměstnání **lékařů a všeobecných sester a porodních asistentek** je od roku 2011 vymezeno na základě níže uvedených skupin (3místný), podskupin (4místný) a kategorií (5místný) číselných kódů klasifikace CZ-ISCO.

221 Lékaři (kromě zubních lékařů) celkem

2211 Praktičtí lékaři

2212 Lékaři specialisté celkem

22121	Lékaři v interních oborech
22122	Lékaři v chirurgických oborech
22123	Lékaři v gynekologii a porodnictví (pouze za platovou sféru)
22124	Lékaři v psychiatrických oborech (pouze za platovou sféru)
22125	Lékaři v pediatrii (pouze za platovou sféru)
22126	Lékaři v anesteziologických oborech
22127	Lékaři v radiologických oborech
22128	Lékaři bez atestace (kromě oborů praktického lékařství)
22129	Ostatní lékaři specialisté

222 Všeobecné sestry a porodní asistentky se specializací celkem

2221 Všeobecné sestry se specializací celkem

22211	Staniční sestry (kromě sester v oblasti porodní asistence)
22212	Sestry pro intenzivní péči (včetně pediatrie a neonatologie)
22213	<i>Sestry pro perioperační péči</i>
22214	Sestry pro pediatrii
22215	Sestry pro péči v interních oborech
22216	<i>Sestry pro péči v chirurgických oborech</i>
22217	Sestry pro péči v psychiatrických oborech (pouze za platovou sféru)

2222 Porodní asistentky se specializací

322 Všeobecné sestry a porodní asistentky bez specializace celkem

3221 Všeobecné sestry bez specializace celkem

32211	Všeobecné sestry bez specializace (kromě dětských sester)
22213	Dětské sestry bez specializace

3222 Porodní asistentky bez specializace

Šedou kurzívou jsou vyznačeny kategorie CZ-ISCO, za které **nejsou** k dispozici **samostatně** údaje ze Strukturální mzdové statistiky (resp. ISPV). Jejich počet je příliš nízký na to, aby vyhověl publikačním kritériím.

Poznámky k vybraným kategoriím lékařů, všeobecných sester a porodních asistentek

Lékaři bez atestace (22128) – jedná se o lékaře, kteří zatím nedokončili proces specializačního vzdělávání a nemohou tak dle zákona samostatně vykonávat povolání lékaře. Nejsou sem započítáni lékaři zařazení v oboru specializačního vzdělávání všeobecné praktické lékařství.

Specializace u všeobecných sester a porodních asistentek (222) je stanovena charakterem vykonávané práce. Dokladem o specializované způsobilosti je diplom o specializaci v příslušném oboru, který zdravotní sestra získá na základě složení atestační zkoušky před oborovou atestační komisí. Sestry bez specializace působí jak v ambulanci, tak i v lůžkové péči.

Vrchní sestry (ISCO 13424) a praktické sestry (ISCO 3256) nejsou zahrnuty ve skupině všeobecných sester, ale jsou sledovány samostatně.

Kromě údajů za lékaře, všeobecné sestry a porodní asistentky byly zpracovány podle Klasifikace zaměstnání i údaje o mzdách za následující **vybrané řídicí a odborné pracovníky ve zdravotnictví** a dále za **pracovníky osobní péče ve zdravotní a sociální oblasti** vymezené rovněž na základě níže uvedených skupin (3místný), podskupin (4místný) a kategorií (5místný) číselných kódů klasifikace **CZ-ISCO**.

Řídící pracovníci v oblasti zdravotnictví

- 13422 Primáři v oblasti zdravotnictví
- 13424 Vrchní sestry v oblasti zdravotnictví

Další odborní pracovníci ve zdravotnictví

2262 Farmaceuti

321 Zdravotničtí a farmaceutičtí technici a laboranti

- 3211 Technici a asistenti pro obsluhu lékařských zařízení celkem
- 32112 Radiologičtí asistenti
- 3212 Odborní laboranti a laboratorní asistenti v oblasti zdravotnictví celkem
- 32121 Zdravotní laboranti
- 32122 Laboratorní asistenti
- 3213 Farmaceutičtí asistenti
- 3214 Odborní pracovníci v oblasti zubní techniky, ortotiky a protetiky
- 32142 Zubní technici

3255 Odborní pracovníci v oblasti rehabilitace

3256 Praktické sestry

3258 Zdravotničtí záchranáři

Pracovníci osobní péče ve zdravotní a sociální oblasti (CZ-ISCO 532)

- 5321 Ošetřovatelé a pracovníci sociálních služeb v oblasti pobytové péče
- 5322 Ošetřovatelé a pracovníci sociálních služeb v oblasti ambulantní, terénní a domácí péče
- 5329 Pracovníci osobní péče ve zdravotní a sociální oblasti jinde neuvedení
- 53295 Sanitáři

Poznámky k vybraným kategoriím zdravotnických pracovníků

V České republice jsou podmínky získání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání upraveny zákonem č. 96/2004 a jejich činnost je stanovena vyhláškou č. 55/2011 Sb. o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků.

Praktická sestra (dříve zdravotnický asistent) je střední odborný zdravotnický pracovník provádějící bez odborného dohledu činnosti základní ošetřovatelské péče (pod přímým vedením všeobecné sestry nebo porodní asistentky se podílí na poskytování vysoce specializované ošetřovatelské péče). Jedná se zejména o sledování fyziologických funkcí a stavu pacienta, provádění komplexní hygienické péče, úpravu lůžka a prevenci proleženin, péči o vyprazdňování pacientů, rozdělování stravy podle diet, dohled na dodržování pitného režimu, péči o pomůcky a přístroje, provádění sterilizace a dezinfekce, zajištění činností spojených s přijetím, přemísťováním či propouštěním pacientů a další činnosti ošetřovatelské péče.

Pracovníci osobní péče ve zdravotní a sociální oblasti poskytují péči a pomoc při pohybu a každodenních činnostech pacientů, seniorů, osob v rekonvalescenci a zdravotně či jinak postižených osob ve zdravotnických a sociálních zařízeních, domácnostech a jiných rezidenčních zařízeních.

Ošetřovatel je nižší odborný zdravotnický pracovník. Pracuje pod odborným dohledem všeobecné sestry, praktické sestry, porodní asistentky, nebo radiologického asistenta a podílí se na poskytování základní ošetřovatelské péče a specializované ošetřovatelské péče v rámci ošetřovatelského procesu. Zejména provádí hygienickou péči u pacientů včetně základní prevence proleženin a úpravy lůžka, pomáhá při jídle ležícím nebo nepohyblivým pacientům, pečuje o vyprazdňování pacientů, měří tělesnou teplotu, doprovází pacienty na odborná vyšetření, pečuje o úpravu prostředí pacientů a další činnosti ošetřovatelské péče.

Sanitář je pomocný zdravotnický pracovník. Vykonává pomocné a obslužné činnosti nutné pro poskytování ošetrovatelské péče, preventivní, léčebné, diagnostické a paliativní péče, většinou pod dozorem zdravotní sestry nebo jiného odborného zdravotnického pracovníka způsobilého k výkonu povolání bez odborného dohledu. Zejména provádí hygienickou péči o pacienta, pomáhá při polohování či manipulaci s pacienty, pomáhá při zajištění stravy pacientům, manipuluje s tlakovými nádobami a medicínskými plyny, připravuje obvazový materiál, provádí transport a třídění biologického a zdravotnického materiálu a distribuci laboratorních výsledků a další pomocné činnosti nutné k poskytování ošetrovatelské péče.

UPOZORNĚNÍ: Vymezení zdravotnických pracovníků podle Klasifikace zaměstnání CZ-ISCO používané v této publikaci a v rámci strukturální mzdové statistiky se může částečně lišit od vymezení zdravotnických pracovníků v rámci zjišťování E (MZ), kde jsou jednotlivé kategorie zdravotnických pracovníků definované podle paragrafů zákona 96/2004 Sb. Podrobněji dále v části *Údaje o výdělcích zaměstnanců ve zdravotnictví dostupné z jiných datových zdrojů*.

Další informace o Klasifikaci zaměstnání CZ-ISCO naleznete zde:

https://csu.gov.cz/klasifikace_zamestnani_-cz_isco- nebo zde: [ISPV - Metodické centrum CZ-ISCO](#)

Vymezení zdravotnického zařízení podle Klasifikace ekonomických činností CZ-NACE

Pro vymezení druhu zdravotnického zařízení v rámci této publikace byla použita **Klasifikace ekonomických činností (CZ- NACE)** platná od 1. 1. 2008, která odpovídá standardní klasifikaci ekonomických činností Evropské unie (NACE). Údaje za lékaře a zdravotní sestry jsou podle této klasifikace zařazeny podle **převažující ekonomické činnosti jejich zaměstnavatele**.

V rámci této publikace jsou mzdy lékařů a zdravotních sester podle **druhu zdravotnického zařízení** uváděny v členění podle zařazení jejich zaměstnavatele do následujících **dvou skupin CZ-NACE**:

861 Lůžková zdravotní péče

862 Ambulantní zdravotní péče

Lůžková zdravotní péče (861) zahrnuje akutní, následnou nebo dlouhodobou zdravotní péči ve všeobecných nemocnicích, specializovaných nemocnicích (např. v psychiatrických nemocnicích a léčebnách, v porodnicích, specializovaných sanatoriích, rehabilitačních ústavech, léčebnách dlouhodobě nemocných) a také v lázeňských léčebnách.

Ambulantní zdravotní péče (862) zahrnuje ambulantní zdravotní péči především v samostatných ordinacích a sdružených ordinacích. Jedná se především o péči všeobecných praktických lékařů, praktických lékařů pro děti a dorost, zubních lékařů a lékařů specialistů (např. chirurgů, gynekologů, očních lékařů, kožních lékařů, diabetologů, alergologů a dalších).

V případě **mezd lékařů** jsou pak v **kapitole č. 3 v tabulkové příloze** uváděny samostatně podrobné údaje za **lůžková zdravotnická zařízení**.

Podrobnější informace o Klasifikaci ekonomických činností (CZ-NACE) naleznete zde:

https://csu.gov.cz/klasifikace_ekonomickych_cinnosti_cz_nace

Sledované proměnné (ukazatele)

V rámci **strukturální mzdové statistiky** jsou zjišťovány údaje **o výdělcích** (mzdě/platu) a **jejich složení** (podíl příplatků a odměn) za **jednotlivé zaměstnance**. Za tyto zaměstnance se pak zjišťují i důležité **osobní charakteristiky** jako je např. **pohlaví, věk** nebo **nejvyšší dokončené vzdělání**. Kromě těchto osobních údajů se zjišťuje i **zaměstnání** jednotlivých pracovníků podle výše uvedené Klasifikace zaměstnání CZ-ISCO, **sféra působení** (mzdová nebo platová) a **místo zaměstnání** (kraj). **Jde o údaje, které nejsou z jiných datových zdrojů v současné době k dispozici.**

Do **mezd** se **zahrnují** všechny mzdy za práci včetně **příplatků, prémie a odměn** a dále náhrady mzdy za neodpracovanou dobu (dovolenou, svátky, překážky v práci apod., **nezahrnují** se náhrady mzdy za pracovní neschopnost), které byly v daném období zaměstnancům zúčtovány k výplatě. Jedná se o **hrubé mzdy**,

tj. před snížením o pojistné na veřejné zdravotní pojištění a sociální zabezpečení, zálohové splátky daně z příjmů fyzických osob a další zákonné nebo se zaměstnancem dohodnuté srážky.

Pro zjednodušení se v tabulkách používá **pojem mzdy**, který zahrnuje jak výdělky zaměstnanců ve mzdové, tak v platové sféře odměňování, pokud to není explicitně rozlišeno.

Plat je peněžité plnění poskytované za práci zaměstnancům v pracovním poměru k zaměstnavateli, který na odměňování těchto zaměstnanců využívá zcela nebo převážně veřejné zdroje (prostředky ze státního rozpočtu, z ostatních veřejných rozpočtů nebo z veřejného zdravotního pojištění). Taxativní výčet těchto zaměstnavatelů je obsažen v § 109 odst. 3 Zákoníku práce. Podrobněji viz následující [odkaz](#).

UPOZORNĚNÍ: Sledování zaměstnanci ve zdravotnictví mohou ve zdravotnických zařízeních částečně pracovat i na základě jiných vztahů než je pracovní poměr k zaměstnavateli. Odměny za tyto práce nejsou považovány za mzdu. Nejčastěji to jsou odměny za práce podle dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr (DPP, DPČ).

Průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnance v daném roce je vztažena k **placené době**, tedy počtu měsíců, za které mzdu či náhradu mzdy zaměstnanec skutečně pobíral. Odečtena je doba nemocí a dalších neplacených nepřítomností v práci za daný rok. Do výpočtu průměrné hrubé měsíční mzdy **se zahrnují** pouze zaměstnanci, kteří u daného zaměstnavatele **odpracovali nejméně jeden měsíc**, a zároveň (dle doporučení Eurostatu) činila jejich stanovená **týdenní pracovní doba alespoň 30 hodin**.

Údaje o **průměrné mzdě a platu** jsou spočítány z úvazků přepočtených na plnou roční pracovní dobu, zatímco vyplacená mzda konkrétního zaměstnance je ovlivněna např. absencí z důvodu nemoci nebo kratším pracovním úvazkem. Vážený způsob výpočtu umožňuje korektní stanovení platové a mzdové úrovně **jednotlivých zaměstnání a srovnání v čase**.

Kromě **průměrné hrubé měsíční mzdy** (aritmetický průměr) je zde uváděn i **medián hrubé měsíční mzdy**. Ten ukazuje mzdu zaměstnance uprostřed mzdového rozdělení a vypovídá tak mnohem lépe o skutečné mzdové úrovni v konkrétní kategorii. **Medián** je hodnota, jež dělí uspořádanou řadu čísel na dvě stejně početné poloviny.

Absolutní údaje o průměrné mzdě a mediánu mzdy sledovaných skupin zdravotnických pracovníků jsou doplněny o jejich **srovnání s průměrnou mzdou a mediánem za zaměstnance celkem a za vybrané skupiny zaměstnanců** např. podle pohlaví, věku, dokončeného vzdělání, sféry působení či kraje jejich působení získané taktéž ze Strukturální mzdové statistiky. U lékařů je kladen důraz na srovnání s průměrnou mzdou **zaměstnanců s vysokoškolským vzděláním a zaměstnanců v platové sféře**.

UPOZORNĚNÍ: Pro srovnání mezd zaměstnanců ve zdravotnictví s průměrnou mzdou v Česku se v této publikaci vychází vždy z údajů výše uvedené strukturální mzdové statistiky. Tj. do výpočtu tohoto poměrového ukazatele zde jak na úrovni průměrné hrubé mzdy zdravotnických pracovníků (čítatel), tak celkové průměrné hrubé mzdy v národním hospodářství (jmenovatel) vstupují údaje získané v rámci Strukturální mzdové statistiky. Ta umožňuje získat údaje o mzdách za jednotlivá zaměstnání i podle jednotlivých charakteristik zaměstnanců jako je například pohlaví, věk či dosažené vzdělání.

ČSÚ obvykle zveřejňuje informace o celkovém vývoji průměrných mezd z jiného zdroje, a to z podnikového výkaznictví, které tyto podrobnější pohledy neumožňuje. Metodické rozdíly mezi Strukturální mzdovou statistikou a podnikovým výkaznictvím statistiky práce ČSÚ jsou uvedeny pod následujícím odkazem: https://csu.gov.cz/1-pmz_m.

V tabulkách jsou **nově** uvedena i dostupná rozdělení hrubých měsíčních mezd do jednotlivých pásem umožňující určit **mzdovou a platovou diferenciaci** výdělků lékařů a všeobecných sester podle sféry jejich působení (odměňování). V případě **lékařů specialistů v platové sféře** je navíc uvedena i jejich diferenciacie podle **prvního a devátého decilu** v závislosti na jejich průměrné hrubé měsíční mzdě, sféře a oboru působení.

Decily jsou hodnoty, které rozdělují vzestupně uspořádanou řadu čísel na deset částí. **První decil** je hodnota, pod kterou leží 10 % nejnižších hodnot uspořádané řady. **Devátý decil** je hodnota, nad kterou leží 10 % nejvyšších hodnot uspořádané řady. Desetina lékařů specialistů v platové sféře s nejnižšími výdělky nedosahuje úrovně průměrného platu, který je v tabulce 2.5 označen jako 1. decil. Naopak 10 % lékařů specialistů s nejvyššími výdělky pobírá průměrný plat vyšší, než je v tabulce 2.5 udaná hodnota 9. decilu.

Struktura a diferenciacce hrubých mezd a odpracované a neodpracované doby uvedená v této publikaci byla získána z **veřejně dostupných údajů** z portálu **Informační systém o průměrném výděлку**, a to za vybraná zaměstnání podle podskupin a kategorií Klasifikace zaměstnání CZ-ISCO.

V publikaci jsou samostatně uváděny i údaje o průměrných mzdových **příplatcích, odměnách a náhradách** a jejich podílu na celkovém průměrném platu/mzdě lékařů a zdravotních sester. Tyto údaje umožňují hlubší vhled do výdělků zaměstnanců ve zdravotnictví např. podle podílu přesčasů na odpracované době nebo zaměření na podrobnější třídění např. lékařů či vybraných pracovníků podle oborů (profesí), které vykonávají.

Mezi **odměny** se zahrnují například pololetní nebo roční cílové nebo mimořádné odměny. Patří sem i pohyblivá složka mzdy (výkonnostní, motivační), kterou některé společnosti označují jako osobní příplatek.

Pokud jde o **příplatky**, tak v případě pracovníků ve zdravotnictví sem patří především **osobní příplatky, zákonné příplatky** (za práci ve svátek, za práci v noci, o sobotách a nedělích, za práci ve ztíženém a zdraví škodlivém pracovním prostředí), nebo příplatky, které má společnost stanovené ve vnitřním předpisu nebo kolektivní smlouvě (např. příplatek za směnnost, za uznané certifikáty, za zaškolování nových zaměstnanců apod.). Patří sem i doplatek do minimální a zaručené mzdy.

Náhrady zahrnují částky za čerpanou dovolenou, svátky, za poskytnuté volno při překážkách v práci na straně zaměstnance, při překážkách v práci na straně zaměstnavatele, při překážkách z důvodu obecného zájmu atd. Položka neobsahuje náhrady mzdy při dočasné pracovní neschopnosti.

Detailní metodické informace o sledovaných ukazatelích jsou k dispozici zde:

<https://www.ispv.cz/cz/Vysledky-setreni/Metodika.aspx>

Údaje o výdělcích zaměstnanců ve zdravotnictví dostupné z jiných datových zdrojů

Údaje o mzdách a platech lékařů, všeobecných sester a dalších vybraných zdravotnických pracovníků jsou dostupné nejen z výše uvedené strukturální mzdové statistiky, ale i ze zjišťování Ministerstva zdravotnictví, které provádí ÚZIS ČR prostřednictvím tří výkazů **E (MZ)**⁴. Tyto údaje **se liší** od zde uvedených údajů zpracovaných v rámci Strukturální mzdové statistiky **z následujících důvodů:**

- **Rozdílné vymezení zaměstnanců ve zdravotnictví:**

- Jak již bylo uvedeno, vychází vymezení zaměstnanců ve zdravotnictví v této publikaci z mezinárodní **Klasifikace zaměstnání (ISCO-08)**, která se používá v rámci strukturální mzdové statistiky.
- Naproti tomu vymezení zdravotnických pracovníků ve výkazech E (MZ) vychází z jednotlivých **paragrafů zákona č. 95/2004 Sb.**, o podmínkách získávání a uznávání odborné způsobilosti a specializované způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta a zákona č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání.

Poznámka: Ve většině případů budou v obou zdrojích zdravotničtí pracovníci **vymezení shodně**, ale nemusí to tak nutně být vždy.

- **Rozdílné pokrytí zahrnutých subjektů:**

- V rámci **Informačního systému o platu a služebním příjmu** jsou zpravodajskými jednotkami všechny subjekty odměňující platem (organizační složky státu a příspěvkové organizace). Pokud jde o **mzdovou sféru** je v rámci Strukturální mzdové statistiky výše uvedené výběrové pololetní zjišťování o průměrném výděлку, ve kterém mohou být získané výsledky zatíženy výběrovou chybou. Přestože jsou sebrané údaje následně očištěny a převáženy na celou populaci subjektů, mohou být výstupy ovlivněny velikostí výběrového vzorku.
  - Zpravodajskými jednotkami **výkazů E (MZ)** jsou právní subjekty, jejichž hlavním předmětem činnosti je poskytování zdravotních služeb a disponují potřebným oprávněním k poskytování

---

⁴ Informace k výkazům jsou k dispozici zde: <https://www.uzis.cz/index.php?pg=registry-sber-dat--vykazy--2023#pracovnici-ekonomika>

zdravotních služeb. Údaje jsou zjišťovány plošně od všech poskytovatelů zdravotních služeb uvedených v Národním registru poskytovatelů zdravotních služeb. Ve zpracovaných výsledcích ÚZIS ČR ohledně odměňování pracovníků **nejsou zahrnuty** údaje za poskytovatele primární péče, jelikož ve sledovaných obdobích odevzdané statistické výkazy od těchto zařízení neobsahovaly validní údaje a dále od roku 2018 byla zrušena vykazovací povinnost pro příslušný statistický výkaz poskytovatelům zdravotních služeb typu všeobecný praktický lékař, praktický lékař pro děti a dorost a praktický lékař – gynekolog⁵.

Poznámka: Údaje za **platovou sféru** jsou jak ve zjišťováních ÚZIS, tak v datech ISPV zjišťovány plošně, tedy u všech subjektů, které pro odměňování svých zaměstnanců uplatňují předpisy o platu. Nedochází zde k příliš velkým odlišnostem ve výstupních datech. Naopak u dat za **mzdovou sféru** pozorujeme výrazné rozdíly v obou sledovaných zdrojích dat vycházející z odlišné metodiky.

- **Rozdílné zahrnutí zaměstnanců:**

- Další rozdíly mezi údaji ÚZIS ČR získanými z výkazů E (MZ) a údaji ČSÚ získanými ze Strukturální mzdové statistiky plynou z faktu, že **se do výsledků strukturální statistiky nezahrnují zaměstnanci s týdním úvazkem kratším než 30 hodin**.
- Ve zjišťování ÚZIS jsou do výpočtu zahrnuty veškeré mzdové prostředky za všechny zaměstnance, kteří v daném roce vstoupili do evidenčního počtu zaměstnanců, bez ohledu na délku trvání pracovní smlouvy a stanovenou pracovní dobu.

- **Rozdílný přístup zpracování sebraných dat:**

- Datový soubor ISPV umožňuje provádět **dopočet** sebraných údajů (z výběrového souboru) na celou populaci zaměstnanců mzdové sféry. Pro výpočet průměrné hrubé mzdy či mediánu jsou tedy užívány dopočtené údaje převážené na všechny subjekty.
- Údaje z výkazů E (MZ) prezentované ve výstupech ÚZIS ČR vycházejí ze **sebraných dat** a nejsou u nich prováděny dopočty a převážení na všechny dotčené subjekty.

Poznámka: Zpravodajskou povinnost k výkazům E (MZ) mají sice všichni poskytovatelé lůžkové zdravotní péče i všichni poskytovatelé jiné než lůžkové formy zdravotní péče bez ohledu na zřizovatele, nicméně návratnost výkazů u nelůžkových zařízení se v roce 2023 pohybovala pod 80 % a ani u lůžkových zařízení nebyla 100%.

- **Rozdílný výpočet průměrné mzdy:**

- V rámci strukturální mzdové statistiky jsou zjišťovány údaje o výdělcích (mzdě/platu) a jejich složení (podíl příplatků a odměn) za **jednotlivé zaměstnance**. Nadto jsou ze zpracování ISPV k dispozici informace o **hodinovém výdělku**, placené době, odpracované době (včetně údajů o **přesčasech**), neodpracované době (včetně údajů o **pracovní neschopnosti**), **odměnách, příplatcích** a náhradách hrubé měsíční mzdy.
- Ve výstupech ÚZIS ČR z výkazů E (MZ) je průměrná mzda počítána jako **podíl** celkových objemů finančních prostředků na mzdy/platy pro zaměstnance v dané kategorii (lékař, všeobecná sestra,...) za rok a průměrného ročního přepočteného evidenčního počtu zaměstnanců v odpovídající kategorii.

Poznámka: Údaje z výkaznictví ÚZIS ČR jsou dostupné pouze za celé kategorie pracovníků a není možné je členit podle věku či vzdělání nebo z nich získat medián mezd.

UPOZORNĚNÍ: Údaje o mzdách a platech pracovníků ve zdravotnictví získaných z výkaznictví ÚZIS ČR jsou dostupné v každoroční publikaci ZDRAVOTNICTVÍ ČR: PERSONÁLNÍ KAPACITY a ODMĚŇOVÁNÍ pod následujícím odkazem: <https://www.uzis.cz/index.php?pg=vystupy--statistika-vybranych-ekonomickych-temat--pracovnici-odmenovani>

⁵ <https://www.uzis.cz/res/f/008452/nzis-rep-2023-e04-personalni-kapacity-odmenovani-2023.pdf> , strana 23

Upozornění důležitá pro správnou interpretaci publikovaných údajů

Pro správnou interpretaci publikovaných dat je třeba brát v úvahu některé skutečnosti, kterými jsou výsledné informace ovlivněny:

- **Údaje jsou dostupné pouze za zaměstnance**

Prezentované údaje se týkají pouze osob pracujících ve zdravotnictví v **zaměstnaneckém poměru**. Nejsou tedy zahrnuty osoby podnikající jako fyzické či právnické osoby, což je častý případ praktických lékařů a ambulantních specialistů.

- **Zdrojem údajů za mzdovou sféru je výběrové šetření**

Výsledky čtvrtletního šetření o průměrném výděлку, které pokrývá mzdovou sféru, jsou zatíženy výběrovou chybou, tak jako u každého výběrového šetření. U mzdové sféry se u subjektů do 250 zaměstnanců nejedná o plošné zjišťování, ale o systematický náhodný výběr, který svým rozsahem odpovídá velikostní kategorii subjektů. U nejmenších subjektů do 10 zaměstnanců, kterých je nejvíce, je výběrový podíl nejmenší. Přestože jsou sebrané údaje následně očištěny a převáženy na celou populaci subjektů, mohou být výstupy ovlivněny malým výběrovým vzorkem a výběrovou chybou.

- **Do výpočtů vstupují pouze mzdové prostředky**

Někteří lékaři zaměstnaní v soukromé sféře mohou mít vedle (relativně nízké) mzdy také podíl ze zisku, který v těchto statistikách pochopitelně není zahrnut. Na diferenciaci mezd zaměstnanců ve zdravotnictví (např. tabulka 1.7 a tabulky 4.1.12 až 4.1.14) lze vidět, že ve mzdové sféře odměňování pobírá část zaměstnanců „pouze“ zaručenou či jí blízkou mzdu pro tuto profesi⁶. Toto zjištění má zásadní vliv na interpretaci jejich výdělků ve srovnání jak s jinými profesemi, tak i s jejich kolegy, kteří působí v platové sféře.

Lékaři mohou pracovat ve zdravotnických zařízeních i na základě jiných vztahů než pracovních poměrů k zaměstnavateli. Odměny za tyto vztahy nejsou považovány za mzdu. Nejčastěji se jedná o odměny za práce podle dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr (DPP, DPČ).

Jeden lékař může být zaměstnán u více zaměstnavatelů zároveň. Takové případy nejsou v této statistice zohledněny a jsou uvažovány pouze jednotlivé úvazky bez ohledu na to, zda patří k jednomu a témuž zaměstnanci. Celkový počet placených hodin by při součtu úvazků byl pravděpodobně ještě výrazně vyšší. Mnozí lékaři pracují pro svého zaměstnavatele pouze na zkrácený úvazek a vedle toho ještě provozují svou soukromou praxi.

- **Průměrnou mzdu ovlivňuje odpracovaná doba**

Při interpretaci úrovně průměrné mzdy je třeba mít na paměti, že lékaři a další pracovníci ve zdravotnictví ve valné většině odpracují měsíčně více hodin, než je standardní pracovní doba (40 hodin týdně). Podíl přesčasů, za které náleží příplatky (§114 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce), je mimo jiné ovlivněn i tím, zda dané zdravotnické zařízení funguje ve směnném provozu, přičemž při třísměnném či nepřetržitém pracovním režimu činí stanovená pracovní doba 37,5 hodiny týdně. Při porovnání s průměrnou mzdou za všechny zaměstnance v ČR celkem je tedy nutné brát v potaz, že u lékařů a dalších pracovníků ve zdravotnictví jde často o mzdu za významně více odpracovaných hodin, než je průměr u všech zaměstnanců v ČR.

Zdravotnická zařízení odměňující platem jsou většinou lůžková zařízení, ve kterých jsou směnné provozy a nutnost přesčasů častější, než u ambulantních zařízení. Z toho může plynout více odpracovaných hodin, více přesčasů, více příplatků a vyšší výdělky u lékařů a sester v platové sféře než ve mzdové, kde mnoho zaměstnanců pracuje v ambulantních zařízeních.

---

⁶ V roce 2023 byla stejně jako v roce 2022 minimální zaručená mzda lékaře 29 400 Kč.

- **V různých oborech převažují muži či ženy**

Úroveň hrubých výdělků žen na pozici lékaře či všeobecné sestry je dlouhodobě nižší než v případě mužů. Při interpretaci těchto rozdílů je však třeba si uvědomit, že muži v rámci těchto kategorií zaměstnání mohou častěji než ženy působit na pozicích (v oborech) obecně lépe placených než ženy. *Např. muži téměř nepracují jako všeobecné sestry pro pediatrii, kde jsou v rámci všeobecných sester se specializací nejnižší průměrné výdělky. Obdobná skutečnost platí např. pro dětské sestry bez specializace. Mezi lékaři v chirurgických oborech, což je obor s jedněmi z nejvyšších výdělků, je zaměstnáno až čtyřikrát více mužů než žen. Naopak pediatrie nebo psychiatrie jsou obory, kde lékaři oproti jiným oborům dosahují nejnižších výdělků a převažují v nich lékařky ženy.*

- **Covidové odměny ovlivnily mzdy v letech 2020 a 2021**

Při sledování vývoje průměrných mezd i mediánu mezd pracovníků ve zdravotnictví v čase je v roce 2022 patrný téměř ve všech kategoriích zdravotnických pracovníků pokles. Ten je daný nebývalými mimořádnými odměnami, které byly zdravotnickým pracovníkům vypláceny v letech 2020 a 2021 za jejich mimořádné nasazení v období pandemie covid-19. Vliv covidových odměn je zřejmý také v tabulkách, kde jsou vyjádřeny podíly odměn či příplatků na průměrné mzdě (Tab. 2.8, 2.9, 4.1.17, 4.1.18).

- **Různé zdroje údajů o průměrné hrubé mzdě v ČR**

Průměrná hrubá měsíční mzda ze strukturální mzdové statistiky za všechny zaměstnance v národním hospodářství (využívaná v této publikaci pro výpočet srovnání mezd lékařů a dalších pracovníků ve zdravotnictví vůči průměrné mzdě všech zaměstnanců v ČR - jako % průměrné mzdy), se liší (je vyšší) od průměrné **mzdy**, která je zjišťovaná z podnikového výkaznictví statistiky práce ČSÚ. Je tomu tak především z následujících důvodů:

- v rámci průměrné hrubé měsíční mzdy získané z podnikové mzdové statistiky ČSÚ se celkový objem mzdových prostředků poměruje evidenčním počtem zaměstnanců podniku, v němž jsou však zahrnuti i zaměstnanci nemocní nebo s neplacenou nepřítomností kratší než 4 týdny.
- do výsledků strukturální statistiky nezahrnují zaměstnanci s týdenním úvazkem kratším než 30 hodin.
- Metodické rozdíly mezi Strukturální mzdovou statistikou a podnikovým výkaznictvím statistiky práce ČSÚ jsou uvedeny pod následujícím odkazem: https://csu.gov.cz/1-pmz_m.

Poznámky k tabulkám

Podrobné poznámky ke zveřejněným údajům a k jednotlivým tabulkám jsou uvedeny přímo v tabulkové příloze.